

Asia: VN/1752/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Laki jätelain muuttamisesta ja pykäläperustelut

9 §. Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet ja kiellot

Ei lausuttavaa.

22 §. Valtion viranomaiset

Ei lausuttavaa.

24 a §. Markkinavalvonta

Esityksen mukaan JL § 24 a kohdassa kunnan elintarvikevalvontaviranomainen valvoisi noutoruoka- ja -juoma-alan uudelleentäyttövelvollisuutta, vastaisi uudelleenkäyttötarjontaa koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista sekä muovipakkauksen kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamiseen liittyvistä tarkastuksista ja muista valvontatoimista.

TYNK huomauttaa, että valvonnalla tulisi pystyä puuttamaan esimerkiksi tuotevääreännöksiin, joissa väitetyn kierrätysmateriaalin sijaan on käytetty neitseellistä muovia. Kierrätysmateriaalien vähimmäisosuuden toimiva valvonta on tärkeä kysymys tuottajayhteisöille, sillä mahdolliset tuotevääreännökset antavat lainvastaisen ja epäoikeudenmukaisen kilpailuedun niitä hyödyntäville toimijoille.

TYNK esittää, että Ruokavirasto ohjeistaa kunnan elintarvikevalvontaviranomaisia käytännön valvontatoimissa muovipakkausten kierrätysmateriaalin vähimmäisosuutta koskevan velvollisuuden noudattamista koskien. On myös hyvä pohtia, olisiko TUKES parempi taho valvomaan kierrätysmateriaalien vähimmäisosuutta jo valmiiksi kuormitetun kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen sijaan, kuten elintarvikevalvontaviranomaisia edustavat tahot ovat lausunnoissaan osoittaneet (mm. Oulun seudun ympäristöterveydenhuolto, Porvoon ympäristöterveysjaosto ja Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry).

25 §. Muut valvontaviranomaset

Ei lausuttavaa.

46 §. Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Ei lausuttavaa.

48 §. Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

TYNK korostaa, että tuottajan selkeä määritelmä auttaa tunnistamaan, mitkä yritykset ovat velvollisia hoitamaan tuottajavastuunsa. Komission puuttuvien tulkintaohjeiden vuoksi tuottajan määritelmän keskeiset elementit ovat edelleen tulkinnanvaraisia. Tämä vaikuttaa suoraan koko tuottajavastuujärjestelmän toimivuuteen: ilman selkeää ja yhdenmukaisesti tulkittavaa tuottajan määritelmää ei ole mahdollista osoittaa, kuka on velvollinen hoitamaan pakkausten tuottajavastuun ja maksamaan siihen liittyvät maksut. Siksi kansallista ohjeistusta ei tule antaa ennen EU-tason täsmennystä, jotta yrityksille voidaan tarjota yhdenmukainen tulkinta. TYNK esittää, että EU-tason täsmennysten saavuttua määritellään selkeästi, mitkä toimijat katsotaan tuottajiksi ja mitkä ovat heidän roolinsa, jotta säädelty yhteisö on tietoinen vastuistaan ja voi noudattaa määräyksiä.

52 §. Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi ja jätteen synnyn ehkäisemiseksi

Kohdassa JL § 52 ehdotus jättäisi tuottajayhteisön harkittavaksi jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen ohjattavan rahoituksen määrän, ellei määrää tarkennettaisi valtioneuvoston asetuksella, jonka antamiselle säädettäisiin valtuus.

TYNK pitää perusteltuna esitettyä tuottajayhteisöille annettavaa harkintavaltaa jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen ohjattavan rahoituksen määrästä. Sama harkintavalta on kuitenkin annettava myös juomapakkausten palautusjärjestelmille. Esitetty viiden prosentin osuus jäseniltä perityistä maksuista tarkoittaisi esimerkiksi Suomen Palautuspakkaus Oy:n (PALPA) järjestelmälle noin 2 miljoonan euron rahoitusta kohteisiin, joita ei ole määritelty minkään tahon toimesta. Lisäksi TYNK esittää, että jätteen synnyn ehkäisyyn osoitettavan rahoituksen enimmäisosuus säädetään enintään 1 %:iin tuottajayhteisön jäseniltään perimistä kierrätysmaksuista. Tämäkin aiheuttaisi miljoonien eurojen lisäkustannukset ilman, että summalle olisi osoitettavissa tehokkaita ja todennettavissa olevia jätteen synnyn ehkäisyyn vaikuttavia käyttökohteita.

TYNK esittää, että jätteen synnyn ehkäisemiseen osoitettavan rahoituksen laskennassa tulee huomioida tuottajayhteisöjen ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän raportoimat keräysmäärät. Rahoituksen laskennassa prosenttiosuus kohdennetaan vain järjestelmän ulkopuolelle jääviin pakkauksiin, koska tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän järjestämään keräykseen palautunut pakkaus tukee jo itsessään materiaalien kierrätystä ja vähentää jätteen syntyä, eikä onnistunutta keräystä voida sanktioida sisällyttämällä se maksuosuuden laskentaan.

Lisäksi TYNK esittää rahoituksen laskentaperusteista rajattavaksi pois tuottajayhteisöjen SUP-siivouskustannusten korvauksiin liittyvät varat, sillä nämä ovat kunnille tilitettäviä läpivirtauseriä eikä niitä voida pitää tuottajayhteisön käytettävissä olevina tuloina.

TYNK pitää tärkeänä tarkentaa lakiin tai sen perusteluihin, mitkä toimenpiteet hyväksytään jätteen synnyn ehkäisemiseksi ja minkä ajan kuluessa osoitetut varat on käytettävä. On myös selvennettävä, miten vaatimuksen noudattamista seurataan ja kenen toimesta. Seurannalla tarkoitamme sitä, miten osoitettuja varoja on käytetty toimenpiteiden rahoittamiseen ja miten toimenpiteiden vaikutukset todennetaan.

Esityksen vaikutusarvion perusteella asetuksessa säädettävän kiinteän prosentuaalisen osuuden tarvetta arvioidaan jäsenvaltioiden sekä komission mahdollisesti antaman ohjeistuksen perusteella. Tästä syystä TYNK esittää, että asetusta ei säädetä ennen kyseisen ohjeistuksen saapumista.

TYNK pyytää huomioimaan, että kaikki lisäkustannuksia aiheuttavat velvoitteet on sisällytettävä tuottajilta perittäviin maksuihin ja esitettävä hinnastoissa ennakolta. Tuottajilta kertyvät maksut ovat käytettävissä vasta pitkän siirtymäajan jälkeen, minkä vuoksi mahdolliset rahoitusosuudet eivät voi perustua jälkikäteiseen tulonmuodostukseen.

55 §. Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen

Ei lausuttavaa.

61 §. Eräiden tuotteiden tuottajilta ja tuottajayhteisöiltä vaadittava vakuus

Pakkausten tuottajalle tai tuottajayhteisölle osoitetaan uusi velvoite asettaa Lupa- ja valvontaviraston eduksi vakuus, jolla voidaan kattaa jätehuollon kustannukset kolmen kuukauden ajan. Kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän ehdotuksessa tähän ratkaisuun liittyi olennaisesti kevennys, jonka mukaan vakuuden antaneen tuottajayhteisön jätelain 64 §:n mukaista velvoitetta taloudellisen toimintakyvyn osoittamiseen lasketaan kuudesta kolmeen kuukauteen. TYNK katsoo, että tämä kiertotalouslakityöryhmän hyväksi katsoma kevennys olisi lisättävä hallituksen esitykseen, jotta ei muodostuisi päällekkäisiä ja kohtuuttoman raskaita velvoitteita.

TYNK kannattaa pantillisten juomapakkausten palautusjärjestelmän ja uudelleenkäyttöjärjestelmän rajaamista vakuusasetannan ulkopuolelle. Pelkästään kolmen kuukauden panttimaksut ovat esimerkiksi PALPA:n järjestelmässä noin 90 miljoonaa euroa, joten minkä tahansa muotoinen suora rahoituksen takaus olisi täysin kohtuuton. PALPA on valvovan viranomaisen pyynnöstä esittänyt jo vuonna 2013 vakavaraisuusselvityksen, joka osoittaa toimintaa voitavan jatkaa useita kuukausia kotiuttamalla jäsenten saatavia. Pantinmaksun keskeytyminen vaatisi tilanteen, jossa maahantuojat ja juomavalmistajat keskeyttäisivät yhtäaikaa kaikkien tuotteidensa myynnin. Tällaiseen tilanteeseen varautuminen useamman kuukauden panttien reservillä ei ole realismia.

63 §. Tuottajayhteisön toiminta

Ei lausuttavaa.

63 a §. Tuottajien maksuosuudet ja niiden mukauttaminen

Ei lausuttavaa.

66 a §. Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja

Ei lausuttavaa.

68 §. Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen

Ei lausuttavaa.

101 §. Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi

Ei lausuttavaa.

102 §. Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset

Ei lausuttavaa.

122 §. Tiedonsaantioikeus

Ei lausuttavaa.

126 §. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Ei lausuttavaa.

128 §. Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Ei lausuttavaa.

144 §. Maksut

Ei lausuttavaa.

Laki verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 1 ja 17 §:n muuttamisesta ja pykäläperustelut

1 §. Digitaalisten palvelujen koordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset

Ei lausuttavaa.

17 §. Eräiden verkkoalustojen tarjoajien seuraamusmaksut

Ei lausuttavaa.

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 23 §:n muuttamisesta ja pykäläperustelut (HE-luonnos luku 7)

23 § Markkinavalvonta

Ei lausuttavaa.

Muut kommentit

Mahdolliset muut kommentit HE-luonnokseen

Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta (TYNK) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja jättää asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Asiantuntijalausunto on koottu yhteistyössä neuvottelukunnan viidentoista Suomessa toimivan tuottajayhteisön kanssa.

TYNK pitää kestävämmänä tilannetta, jossa asetusta aletaan soveltaa laajasti jo 12.8.2026, vaikka komission lupaamat tulkintaohjeet, Q&A-vastaukset ja keskeiset delegoidut sekä täytäntöönpanosäädökset puuttuvat edelleen. Tämä tekee yritysten valmistautumisesta vaikeaa ja johtaa tilanteeseen, jossa kansalliset viranomaiset eivät voi tai halua antaa tarvittavia tulkintoja ennen EU-ohjeistusta. Käytännön toimeenpanoon ja valvontaan liittyviä yksityiskohtia joudutaan siten soveltamaan epätäydellisin tiedoin.

TYNK katsoo, että EU-tasolla on syntynyt ongelmallinen lainsäädäntöprosessi: asetuksia viedään voimaantuloon asti ilman, että toimeenpanon, tulkinnan ja valvonnan kannalta keskeiset yksityiskohdat ovat tiedossa. Tämä asettaa yritykset ja tuottajayhteisöt kohtuuttomaan asemaan ja lisää merkittävästi hallinnollista taakkaa ilman varmuutta sääntelyn sisällöstä.

Kunnioitavasti

Juha Kenraali

Puheenjohtaja

Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK

Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK:n jäsenet:

Akkukierrätys Pb Oy

ERP Finland ry

FLIP ry

ICT-tuottajaosuuskunta -TY

Recser Oy

SELT ry

SER-tuottajayhteisö ry

Sumi Oy

Suomen Autokierrätys Oy

Suomen Keräyspaperi Tuottajayhteisö Oy

Suomen Keräystuote Oy

Suomen Pakkaustuottajat Oy

Suomen Palautuspakkaus Oy

Suomen Rengaskierrätys Oy

Suomen SUP-Tuottajayhteisö Oy

Holma Maija
Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta